

Írta: Herczog Mária

Európai Nevelőszülői Konferencia '98

A magyar gyermekvédelem és a nevelőszülői tevékenység elismerését és megerősítését jelentette a nyíregyházi augusztus 21-23. között megrendezésre került IFCO (Nemzetközi Nevelőszülői Szervezet) Európai Nevelőszülői Konferenciája.

A nagy sikerű rendezvény számos tanulsággal és eredménnyel járt. Mindenekelőtt ismét bizonyította, hogy a magyar gyermekvédelmi szakemberek egyenrangú partnerei az európai kollegáknak, hogy szakmailag, emberileg is büszkék lehetünk az eddig elért eredményekre és az új gyermekvédelmi törvény szellemiségére, célkitűzéseire.

Harminckét országból, 920 résztvevő volt kíváncsi a rendezvényre, melyet a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat, a nyíregyházi városi önkormányzat és a polgármester asszony, valamint a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat munkatársai fáradhatatlan szervezőmunkával és lelkesedéssel tettek lehetővé a Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület és az Országos Család-és Gyermekvédelmi Intézet munkatársaival közösen.

A konferencia szervezésében valamennyi magyar, nevelőszülővel foglalkozó civilszervezet is részt vett, ezzel is jelezni és megmutatni kívántuk, hogy a nevelőszülői hálózat működtetése már nem kizárólag állami feladat.

Az IFCO, a nevelőszülők nemzetközi szervezete azért fogadta örömmel Magyarország jelentkezését a konferencia rendezőjeként, mert így első alkalommal kerülhetett sor Kelet-Európában ilyen nagyszabású gyermekvédelmi találkozóra. A nyugat-európai – sőt nagyszámú amerikai – résztvevőn túl nagyon kedvező lehetőséget nyújtott a magyarországi helyszín a környező és távolabbi volt szocialista országokból érkezett, többnyire ösztöndíjas kollegáknak és nem utolsósorban a magyar nevelőszülőknek és segítőiknek a részvételre.

A konferenciát fővédnökként Göncz Árpádné nyitotta meg, előadást tartott Harrach Péter szociális és családügyi miniszter, a konferencia védnöke, a megyei közgyűlés elnöke, Zilahy József, amivel, reméljük, még hangsúlyosabbá tehetjük, mennyire fontos, hogy a gyerekek életéről, védelméről ilyen formában is szó essék. Az első nap Nyíregyháza polgármestere, Csabai Lászlóné adott fogadást, melyen Lakner Zoltán a tárca helyettes államtitkára tartott megnyitót, a polgármester asszony pedig megrendítően szép személyes történetét mondta el saját nevelőszülőknél töltött éveiről.

A konferencián elhangzott plenáris előadások a gyermekvédelem egészét érintő kérdéseket elemezték. Az ebben a számban olvasható bevezető előadás jól mutatta, hogy a magyarországi törvényi változások és szakmai irány megegyezik az európai gondolkodás fővonalával, de ugyanakkor elgondolkodtató abból a szempontból is, vajon eleget tudunk-e arról milyen élmények, érzések határozták meg pályaválasztásunkat, szemléletünket. A gyermekvédelem és állam viszonyát feszegető holland előadásban Bartman a felelősségi viszonyokat feszegette, amely ugyancsak aktuális kérdés számunkra is. Konklúziója, hogy a gyerekekért, jóllétükért az államnak is felelősséget kell vállalnia, csak egyetérthetünk, mint ahogy azzal is, ezt a felelősségvállalást nem az államosított gyermekvédelem jelenti, hanem a gyerekek életét érintő valamennyi kérdésben a felelős gondolkodás és a megfelelő támogatás, amely hozzásegíti a szülőt, közösséget, intézményrendszert feladatainak ellátásához.

Göncz Kinga a szakemberek és ezen belül a nevelőszülők számára oly nagy, de ritkán észlelt és kezelt veszélyről, a kiégésről, kifáradásról beszélt. E terület jelentőségénél jóval kevesebb figyelmet kap, nálunk nem elfogadott ma még, hogy a segítő szakmákban a szupervíziót, a megfelelően biztosított szabadidőt és más, a személyiségregenerálást célzó lehetőségeket a fenntartó fizesse, de legalább szükségességét elismerje, pedig bizonyított, hogy így jobban és sikeresebben lehet dolgozni. A kiégést megelőző és kezelő segítség igénye nem szegény, hanem szükséges munkaeszköz, amely a nevelőszülők számára különösen fontos, hiszen ők 24 órát töltenek együtt a gyerekekkel és felkészítésükben is kevesebb lehetőség volt eddig e problémák érintésére.

Marjatta Bardy, a neves finn kutató a művészet gyógyító erejéről beszélt, amiről ugyancsak jelentőségénél sokkal kevesebb szó esik a lehetséges eszközök számbavételekor. Ennek a rendkívül sokféle és komplex hatású eszköznek az ismertetésére és többoldalú megközelítésére egy későbbi számunkban vissza fogunk térni.

A szekciók munkája nagyon sokrétű és színes volt, minden törekvésünk ellenére némi gondot okoztak a nyelvi nehézségek. Ennek ellenére sokféle eszmecsere és barátság alakult ki a különféle országokból érkezettek között. Egyik kiemelkedő esemény volt a különféle országokban -Magyarország, Belgium, Finnország, Hollandia, Norvégia, Svédország, USA – dolgozó PRIDE (nálunk FIKSZ) trénerek szakmai napja. Itt találkoztak mindazok, akik a nevelőszülői képzés nálunk is elfogadott modellje szerint készítik fel a nevelőszülőket. Nagyon hangulatosak voltak a beszámolók, ki hogyan találkozott e tréninggel és miképpen halad a munkával. Eileen Pásztor és Rob vonPagée, a program „szülei” joggal hatódtak meg és néztek örömmel a sok „rokongyerekre”.

Kálid Artúr volt a konferencia ceremóniamestere, aki saját élettörténetét megosztotta a hallgatósággal. A jól ismert, népszerű színész Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nőtt fel állami gondoskodásban, nevelőszülőknél illetve a Berkeszi Gyermekotthonban. A gyermekvédelemben rendkívüli jelentősége van annak, ha valaki életével példázza, hogy az előítéletek és vélt determinációk ellenére ki lehet törni abból a csapdahelyzetből, amit a családon kívül nevelődés kétségkívül magában rejt. Ha hozzá hasonlóan minél többen vállalnák gyermekkorukat, jó példát mutathatnának a rendszerben élő gyerekeknek és a közvéleményt formálóknak is. Köszönet a bátorságért és emberségért.

A konferencia programjához tartozott a méltatlanul kevés figyelmet kiváltó kiváló színházi előadás az V. Sally is, melyet Szalay Kriszta és Cserna Antal állított színpadra és játszott el kollegáival D. Keyes világhírű regénye alapján. A darab – amely a konferenciát megelőző napon került bemutatásra – egy pszichiátriára kerülő többes személyiségű nőről szól, a-kiről időközben kiderül, gyermekkorában szexuális bántalmazás áldozata volt és erről mindeddig senki nem tudott. Az előadás rendkívüli erővel és kiváló megvalósítással hívja fel a figyelmet erre a még mindig olyan kevés figyelemmel kísért és sajnálatosan gyakori tragédiára. Az alkotók joggal gondolhatják, hogy a színházi előadás több ember – érintett és környezete – számára nyújthat legalább a felismerést segítő katarzist, mint számtalan szakmai írás. Ezek sem nélkülözhetők, mert mint a konferencia is bizonyította, a szakemberek is komoly információ hiánnyal rendelkeznek e téren.

A konferencia rendkívüli jelentősége, hogy lehetőséget teremtett a találkozásra kelet és nyugat, Magyarország és a külföldi segítőszakemberek között, még sok évig meghatározhatja a résztvevők munkáját. A magyar sajtó kiemelkedően sokféle híradással segített abban, hogy a közvélemény jobban megismerje a nevelőszülőiséget, a nevelőcsaládban gondozott gyerekekről, szülőikről, a segítő szakemberekről többet megtudjon.

A konferencia a kelet-európai kollegák számára ritka lehetőséget teremtett azzal, hogy demonstrálta: nem feltétlenül a nyugat-európai modellek a rögtön elérhetőek, de van már közvetítő és átvehető minta, a magyar gyakorlat olyan eredményes és kulturálisan jóval közelebb álló, hogy érdemes innen tanulni, itt ismereteket szerezni. Ennek nyomán már számtalan kérés érkezett, segítsünk, adjunk tanácsot, szervezzünk tapasztalatcseréket. A nyugat-európaiak és amerikaiak pedig őszinte tisztelettel és elismeréssel adóztak a gyermekvédelmi törvénynek, a nevelőszülői gyakorlatról, képzésről hallottaknak és nemritkán irigykedve jegyezték meg: jó lenne, hanem csak a kelet-európaiak akarnák az ő gyermekvédelmüket tanulmányozni, hanem nekik is alkalmuk lenne tőlünk tanulni, mert volna mit. Elsősorban a gyermekek napközbeni ellátásáról, a védőnői és gyermekorvosi ellátásról, a határozott és jól körvonalazott egységes rendszerű átalakítási tervekről és gyakorlatról. Ez mindenképpen jogos büszkeséggel tölthet el mindenkit, és felhívja a figyelmet ismét arra, hogy önértékelésünket egy kissé árnyalni kellene. Sokkal bátrabban vallani az erősségeket, többször és elemzően beszélni róluk, megmutatni őket, ugyanakkor ezek mellett ismerni és elismerni a gyenge pontokat, egyiket sem túlhangsúlyozni a másik ellenében, vagy rosszul értelmezett szakmai önértékelésből eltagadni, ha valami nem jól működik. Ennek az önértékelés módosításnak nagy jelentősége lehetne abban is, hogy a gyermekvédelemben dolgozók ne érezzék, hogy állandóan védekezniük kell, hogy egyik területnek a másik ellenében kell bizonyítani létjogosultságát, hogy ne a gyermek mindenek felett álló, érdeke, hanem a partikuláris és pillanatnyi érdekek legyenek a meghatározók.

A nevelőszülők európai konferenciája újabb esélyt jelent a magyar gyermekvédelem számára, hogy elismerje a nevelőszülői tevékenység kiemelkedő fontosságát, értékelje az elért eredményeket és elemezze azokat a nehézségeket és kudarccokat, amelyek segítik a szakma továbbfejlődését. Ez nem képzelhető el olyan kutatások, elemzések nélkül, melyek keretében meg kell vizsgálni, hogy mikor és milyen formában indokolt a nevelőszülőnél történő elhelyezés, hol van mód az alternatívák használatára a mai gyakorlathoz képest – átmeneti elhelyezés, csecsemőotthonok –, hogyan lehet segíteni a ma legtöbb gondot jelentő élethelyzetek jobb megoldását – szülői kapcsolattartás, kamaszkrízisek, felnőtté váltak önállósodása – és hogy miképpen támogatható a legjobban a nevelőszülő és az őt segítő szakember. Mára szerencsére egyre több civil szervezet foglalkozik nevelőszülői ellátással és számuk várhatóan nőni fog, miközben átalakulóban van a korábbi rendszer is. A készülő etikai kódex, a szakmai szabályok és minimumok, a képzés és továbbképzés nagy segítség és egyben útmutató is. Reményeink szerint az IFCO Európai Nevelőszülői Konferenciája segítséget nyújtott a gyermekvédelem egésze számára, hogy értékén kezelje saját munkáját és mások tevékenységét, és arra ösztönözzön, hogy bátran mutassuk meg magunkat és tudjunk eredményeinkről, esendőségeinkről számot adni, kérdezni és odafigyelni másokra is.